

เรื่อง อ่านสรุป เนื้อหา ความรู้และข้อคิดอิศรญาณภาษิต หน่วยที่ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๒
รายวิชาภาษาไทย ท๒๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

บทที่ ๑

			อิศรญาณชาญกลอนอักษรสาร
	เทศนาคำไทยให้เป็นทาน		โดยตำนานศุภอรรถรสวัสดิ์
คำศัพท์	ตำนาน	หมายถึง	คำโบราณ
	ศุภอรรถ	หมายถึง	ถ้อยคำและความหมายที่ดี
	สวัสดิ์	หมายถึง	ความดี ความงาม

ถอดความได้ว่า หม่อมเจ้าอิศรญาณผู้ทรงเชี่ยวชาญในเชิงกลอนทรงนิพนธ์คำกลอนสุภาษิตโบราณ สั่งสอนเตือนใจไว้เพื่อเป็นทาน

บทที่ ๒

			สำหรับคนเจ้าจิตจริตเขลา	ด้วยมัวเมาโมห่มากในซากผี
	ต้องหาม้ามโนมัยใหญ่ยวารี			สำหรับชี้เป็นม้าอาชาไนย
คำศัพท์	เจ้า	หมายถึง	เอาส่วนที่มีน้อยไปประสมลงไปในส่วนมาก	
	จริต	หมายถึง	กิริยาอาการ หรือแสดงความประพฤติ	
	โมหะ	หมายถึง	ความลุ่มหลง	
	ซากผี	หมายถึง	ร่างกายของคนที่ตายแล้ว	
	อาชาไนย	หมายถึง	กำเนิดดี พันธุ์ หรือตระกูลดี ฝึกหัดมาดีแล้ว	
	ม้ามโนมัย	หมายถึง	ในบทนี้หมายถึงใจที่รู้เท่าทันกิเลสจะได้เป็นพาหนะไปสู่ความสำเร็จ	

ถอดความได้ว่า สำหรับคนที่โง่เขลาเบาปัญญาที่ไปลุ่มหลงในความชั่วต้องฝึกใจให้รู้เท่าทันกิเลส คือ เอาใจเป็นนายบังคับใจตัวเองให้อยู่เหนือกิเลส เพื่อจะ ได้เป็นพาหนะไปสู่ความสุข

บทที่ ๓

			ชายข่าวเปลือกหญิงข่าวสารโบราณว่า	น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าอชฌาศัย
	เราก็จิตดูแลเขาก็ใจ			รักกันไว้ดีกว่าซังระวังการ
คำศัพท์	อชฌาศัย	หมายถึง	กิริยาดี นิสัยใจคอ ความรู้จักผ่อนปรน	

ถอดความได้ว่า ผู้ชายกับผู้หญิงนั้นต่างกันดังข่าวเปลือกกับข่าวสาร(โบราณเขาเปรียบเทียบกับ ผู้ชายเปรียบเสมือน ข่าวเปลือกตกที่ไหนก็เจริญงอกงามที่นั่น ส่วน ผู้หญิงก็เปรียบเสมือนข่าวสาร ตกที่ไหนมันไม่สามารถเจริญงอกงามได้ข่าวสาร ก็เนา แต่เมื่ออยู่ในสังคมเดียวกันก็ย่อมต้องพึ่งพาอาศัยกันเป็นธรรมดา เราก็มีมิตรจิตเขาก็มีมิตรใจฉะนั้นเรารักกันดีกว่าเกลียดกัน

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง ชายข่าวเปลือกหญิงข่าวสาร , น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า , รักกันดีกว่าซังกัน , มิตรจิตมิตรใจ

บทที่ ๔

			ผู้ใดดีดีต่อย่างอกกิจ	ผู้ใดผิดผ่อนพักอย่าหักหาญ
	สิบตีก็ไม่ถึงกับกิ่งพาล			เป็นชายชาญอย่าเพ้อคาดประมาทชาย

คำศัพท์ ผู้ใดดีดีต่อกันอย่างอกิจ หมายถึง อย่างก่อเรื่อง
ผู้ใดผิดผ่อนพักอย่าหักหาญ หมายถึง ผู้ที่ไม่ถูกต้องก็ไม่ควรโกรธหรือดุดรนจนแตกหัก
สิบดิกก็ไม่ถึงกับถึงพาล หมายถึง ทำดีสิบหนไม่เท่ากับทำชั่วเพียงครั้งหนความดี
ก็จะหมดไป

ถอดความได้ว่า ผู้ใดทำดีต่อเราเราก็ควรทำดีต่อเขาตอบ ผู้ใดที่ไม่ดีต่อเราหรือทำไม่ถูกต้องก็ไม่ควรโกรธหรือดุดรน จนแตกหัก ทำความดีสิบครั้ง ก็ไม่เท่าทำความชั่วครั้งครั้ง คือ ความชั่วจะทำลายความดีลงจนหมดสิ้น เป็นชายนั่น ไม่ควรดูถูกชายด้วยกัน

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง

คนล้มอย่าข้าม หมายถึง คนที่ตกต่ำไม่ควรลบหลู่ดูถูก เพราะอาจจะกลับมาเฟื่องฟูได้อีก

บทที่ ๕

รักสั้นนั้นให้รู้อยู่เพียงสั้น รักยาวนานอย่าให้เย็นเกินกฎหมาย
มิใช่ตายแต่เขาเราก็ตาย แหงนดูฟ้าอย่าให้อายเทวดา

คำศัพท์ เย็น หมายถึง ยาวนานออกไป

ถอดความได้ว่า รักจะอยู่ด้วยกันสั้นๆ ก็จงทำสิ่งไม่ดีต่อไป แต่ถ้าเราจะอยู่ด้วยกันนาน ๆ จงทำความดี อย่าทำในสิ่งที่ผิด กฎหมายหรือทำชั่ว ทุกคนต้องตาย ด้วยกันทั้งนั้น จงทำความดีไว้เถิด เวลาที่แหงนดูฟ้าจะได้ไม่อายเทวดา

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง

รักยาวให้บันรักสั้นให้ต่อ หมายถึง รักที่จะมีมิตรไมตรีต่อกันต้องตัดสิ่งที่ไม่ดีออกไป อย่าไปพูดถึง แต่ถ้า จะคบกันในเวลาสั้น ๆ ให้พูดต่อปากต่อคำ ในที่นี้ต้องการเฉพาะส่วนแรกคือตัดสิ่งที่ไม่ดีออกไป รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ ..เป็นสำนวนเก่าที่ประกอบด้วยคำชวนให้สงสัย คือคำที่มีความหมายขัดกันอยู่ ด้วยวรรคแรกสื่อความหมายว่า ชอบทางยาวแต่ให้บัน คือตัดหรือทอนออกเสีย วรรคหลังบ่งว่า ชอบทางสั้น แต่กลับ ให้ต่อคือเพิ่มออกไป การเรียบเรียงข้อความโดยใช้คำที่มีความหมายขัดกันนั้น ในทางภาษาลือเป็นกลวิธีอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ประโยคมีน้ำหนัก ช่วยให้เกิดรสสะดุดใจน่าฟัง

รักยาว คือต้องการให้เรื่องเป็นไปโดยราบรื่น ไม่ติดขัด ไม่สะดุดจะเป็นการดำเนินธุรกิจ การคบเพื่อน การปฏิบัติงาน หรือเรื่องอะไรก็ตาม

ให้บัน คือให้ตัดหรือทอนส่วนที่ขัดข้อง ความกินแรงแรงใจเรือเล็กน้อยนั้นเสีย ไม่ต้องถือ เป็นอารมณ์

รักสั้น คือต้องการให้เรื่องสิ้นสุดแค่นั้น แตกหักหรือดำเนินต่อไม่ได้

ให้ต่อ คือให้ต่อความยาวสาวความยืดต่อไป ให้นำมาพิจารณาให้ถกเถียง ให้ถือเอา ใ้วากันต่อไป หากรักจะคบกันต่อไป ก็ให้ตัดเรื่องราวที่เสีย โดยไม่ถือโทษโกรธเคืองไม่โต้เถียงเป็นต้น ลักษณะนี้คือ รักยาวให้บัน แต่หากรักทางสั้น ไม่ต้องการคบกันอีก ต้องการให้แตกหักกันเลยก็ให้ต่อเรื่องออกไป ลักษณะนี้คือ รักสั้นให้ต่อ

บทที่ ๖

อย่าดูถูกบุญกรรมว่าทำน้อย น้ำตาลย้อยหยดเท่าไรได้หนักหนา
อย่านอนเปล่าเอากระจกยกออกมา ส่องดูหน้าเสี้ยวที่หนึ่งแล้วจึงนอน

คำศัพท์ อย่านอนเปล่า หมายถึง อย่าเข้านอนเฉยๆ ในที่นี้หมายถึงให้คิดการกระทำของตน น้ำตาลย้อยหยดเท่าไรได้หนักหนา หมายถึง การสะสมความดีทีละน้อย

ถอดความได้ว่า เพชรเป็นของที่มีค่ามีราคา อย่านำสิ่งที่มีค่าไปให้แก่ผู้ไม่รู้ค่ายอมไร้ประโยชน์ ฉะนั้นควรไป
ปรึกษาหารือ กับนักปราชญ์ หรือผู้รู้ เท่านั้น เพื่อให้คนเขาร่ำลือว่า ตนเองมีปัญญาราวกับมีเพชรมากพอที่จะ
อวดได้

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง

ยื่นแก้วให้วานร หมายถึง เอาของมีค่าให้กับผู้ที่ไม่รู้คุณค่าของ ของสิ่งนั้น

ลิงได้แก้ว หมายถึง ผู้ที่ไม่รู้คุณค่าของสิ่งมีค่าที่ได้มาหรือที่มีอยู่ มีความหมายเดียวกับคำว่า ไปได้พลอย
และ หัวล้านได้หวี

บทที่ ๑๐

ของสิ่งใดเจ้าว่างามต้องตามเจ้า ใครใดเล่าจะไม่งามตามเสด็จ
จำไว้ทุกสิ่งจริงหรือเท็จ พริกไทยเม็ดชนิดเดียวเดียวกับร้อน

คำศัพท์ เจ้า หมายถึง พระเจ้าแผ่นดิน หรือผู้เป็นใหญ่

ถอดความได้ว่า ของสิ่งใดก็ตามที่พระเจ้าแผ่นดินเห็นว่าเป็นสิ่งดีหรือสิ่งที่สวยงาม เราก็ตองว่างามตามไปด้วย
ไม่ว่าจะจริงหรือไม่จริง เราไม่ควรไปคัดค้านเพราะท่าน เป็นผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาดอาจกริ้วได้

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง

เห็นดีเห็นงาม หมายถึง คิดหรือรู้สึกคล้อยตาม

ลูกขุนพลอยพยัก หมายถึง ผู้ที่คอยว่าตามหรือเห็นด้วยกับผู้ใหญ่เป็นเชิงประจบสอพลอเป็นต้น

น้ำท่วมปาก หมายถึง พูดไม่ออกเพราะอาจจะมียักษ์แก่ตนเองและผู้อื่น

บทที่ ๑๑

เกิดเป็นคนเชิงดูให้รู้เท่า ใจของเราไม่สอนใจใครจะสอน
อยากใช้เขาเราต้องก้มประนมกร ใครเลยหอนจะว่าตัวเป็นวัวมอ

คำศัพท์ หอน หมายถึง ไม่ ไม่เคย

มอ หมายถึง สีมัวๆ อย่างสีดำเจือเทา

วัวมอ หมายถึง วัวตัวผู้

ใครเลยหอนจะว่าตัวเป็นวัวมอ หมายถึง ไม่มีใครว่าตนเป็นวัวให้คนอื่นใช้งาน

ถอดความได้ว่า เกิดเป็นคนต้องรู้เท่าทันใจของตนเอง คือต้องสอนใจตนเองหรือเตือนตนเองได้ และถ้าจะขอ
ความช่วยเหลือจากผู้อื่น เราต้องอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะไม่มีใครที่จะคิดว่าตนเป็นวัวให้คนอื่นใช้งาน

สุภาษิต สำนวน ที่เกี่ยวข้อง จงเตือนตนด้วยตนเอง

บทที่ ๑๒

เป็นบ่าจี้นิยมชมว่าเอก คนโหยกเหยกรักชากล่ำปากหอม

อันยศศักดิ์มิใช่เหล่าเมาแต่พอ ถ้าเขาชอบเหมือนอย่างเกาให้เราคัน

คำศัพท์ บ่าจี้ หมายถึง บ้ายอ

โหยกเหยก หมายถึง ไม่อยู่กับร่องรอย ไม่แน่นอน

ถอดความได้ว่า คนบ้ายอชอบให้คนเขานิยมยกย่องเปรียบเหมือนคนไม่อยู่กับร่องกับรอย ซึ่งแก้ไขได้
ยาก อันว่ายศ หรือตำแหน่ง นั้น มันไม่ใช่เหล่าเมาแต่พอควร อย่าไป ยึดติด หลงยศหลงตำแหน่ง คำบ้าย
ต่างๆ นั้น ถ้าเรา หลงเชื่อ อาจทำให้เราเดือดร้อนได้

บทที่ ๑๓

บ้างโลดเล่นเต็นรำทำเป็นเจ้า เป็นไรเขาไม่จับผิดคิดดูชั้น

ผีมันหลอกช่างผีตามทีมัน คนเหมือนกันหลอกกันเองกลัวเกรงนัก

คำศัพท์ ทำเป็นเจ้า หมายถึง ทำที่ว่าถูกเจ้าเข้าสิง

ถอดความได้ว่า บางคนทำที่ว่าถูกผีเข้าสิง คือพวกทรงเจ้าเข้าผี ทำไม่ไม่มีใครจับ ดูไปก็น่าหัวเราะถ้าเป็นผีจริง มันหลอกก็ช่างมันเถิด แต่นั่นคนมาหลอกกันเองมันน่ากลัวที่สุด ฉะนั้นจึงควรแยกแยะให้ดี อย่าเชื่อในสิ่งที่ตาไม่เห็น เพราะที่เห็นนั้นอาจไม่ใช่ความจริงทั้งหมด

สุภาษิต สำนวน ที่เกี่ยวข้อง ผีหลอกก็ยังพอทน แต่คนหลอกคนมันซ้ำใจจนหลายเท่า ดู"กาลามสูตร"

บทที่ ๑๔

สูงอย่าให้สูงกว่าฐานนานไปล้ม จะเรียนคมเรียนไปเถิดอย่าเปิดฝัก

คนสามขามีปัญญาหาไว้ทัก ที่ไหนหลักแหลมคำจงจำเอา

คำศัพท์ สำนวน คนสามขา หมายถึง คนแก่ที่ถือไม้เท้า

เรียนคม หมายถึง เรียนเพื่อหาวิชาความรู้

อย่าเปิดฝัก หมายถึง อย่าโอ้อวด

ถอดความได้ว่า จะสร้างสิ่งใดให้สูงก็อย่าสร้างเกินว่าฐานที่จะรับน้ำหนักไว้ได้ เพราะจะทำให้ล้มง่าย (สอนให้รู้จักประมาณ ตน ไม่ให้ทำอะไรเกินฐานะของตนเอง) จะเรียนวิชาอะไรให้มีสติปัญญา เลียบแหลม ก็เรียนเถิด แต่ให้เก็บความรู้ไว้ใช้เมื่อถึงเวลาอันสมควร (สอนให้เป็นคนใฝ่รู้แต่อย่าอวดรู้) คนแก่มีประสบการณ์มากเราควรเชื่อฟังคำทักท้วง (สอนให้เห็นความสำคัญของผู้มีอาวุโส)

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง คมในฝัก หมายถึง คนที่เขาฉลาดจริงๆ เขาไม่โอ้อวด

บทที่ ๑๕

เดินตามรอยผู้ใหญ่หมาไม่กัด ไปพูดขัดเขาทำไมขัดใจเขา

ใครทำตึงแล้วหย่อนผ่อนลงเอา นักเลงเก่าเขาไม่หาญพาลนักเลง

คำศัพท์ นักเลงเก่า หมายถึง ผู้ที่เป็นนักเลง

ถอดความได้ว่า ประพฤติตนตามแนวทางที่ผู้ใหญ่เคยทำมาก่อนแล้วย่อมปลอดภัย ไม่ควรไปพูดขัดคอกคน เพราะจะทำให้เขาโกรธไม่พอใจ ให้รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา นักเลงเก่าเขาไม่รังแกหรือทำร้ายนักเลงด้วยกัน

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด หมายถึง ประพฤติตามอย่างผู้ใหญ่ย่อมปลอดภัย

รู้ยาวรู้สั้น หมายถึง รู้จักผ่อนปรน รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว

บทที่ ๑๖

เป็นผู้หญิงแม่หม้ายที่ไร้ผัว ชายมักยั่วทำเลียบเทียบข่มเหง

ไฟไหม้ยังไม่เหมือนคนที่จนเอง ทำอวดเบ่งกับชื่อคาวากระไร

คำศัพท์ ทำเป็นเลียบ หมายถึง พุดจาตะโลม

คนที่จนเอง หมายถึง คนที่ทำตัวให้จนเอง

ชื่อคาว หมายถึง เครื่องจองจำนำโกโทษ ทำด้วยไม้ มีช่องสำหรับสอดมือเท้าแล้วมี

ลิ้มตอกกำกับกันชื่อหลุด

ถอดความได้ว่า ผู้ที่เป็นหญิงหม้ายมักถูกผู้ชายพูดจาทะโถม เหมือนกับถูกข่มเหง คนที่จนเพราะถูกไฟไหม้ ยังน่าสงสาร หรือดีกว่าตนเองที่ทำตัวเองให้จน (จนเพราะเล่นการพนัน) และอย่าอวดเก่งกับซื้อคาที่เป็นเครื่องจอบจำ (อย่า แสดงอำนาจโอ้อวดทำสิ่งที่ทำลายกับบทลงโทษ)

สุภาษิต สำนวน ที่เกี่ยวข้อง เล่นกับคูกกับตาราง

บทที่ ๑๗

อันเสาทินแปดศอกตอกเป็นหลัก ไปมาผลักย่อยเข้าเสายังไหว

จงฟังหูไว้หูคอยดูไป

เชื่อน้ำใจดีกว่าอย่าเชื่อหู

คำศัพท์ ฟังหูไว้หู หมายถึง รับฟังไว้แต่ไม่เชื่อทั้งหมด

เชื่อน้ำใจดีกว่าอย่าเชื่อหู หมายถึง เป็นคนหนักแน่นไม่ฟังคำยุแหย่

ถอดความได้ว่า แม้จะมั่นคงตั้งเสาทินใหญ่สูงแปดศอก แต่เมื่อถูกผลักบ่อย ๆ เข้า เสานั้นก็อาจคลอนแคลนได้เปรียบ เหมือนใจคนยอมอ่อนไหวไปตามคำพูด ของผู้อื่นได้ ฉะนั้น จึงควรฟังหูไว้หู และคิดให้รอบคอบก่อนที่จะเชื่อใคร (สอนให้มีใจคอหนักแน่นไม่หลงเชื่อผู้ใดโดยง่าย ให้รู้จักไตร่ตรองให้ดีเสียก่อนที่ จะคล้อยตามคำพูดของผู้อื่น)

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง ฟังหูไว้หู หมายถึง รับฟังไว้แต่ไม่เชื่อทั้งหมด

บทที่ ๑๘

หญิงเรียกแม่ชายเรียกพ่อย่อไว้ใช้ มันชอบใจข้างปลอบไม่ชอบดู

ที่ปิดที่ซิดไปให้ทะเลลุ

คนจักขุเหล่หลิวไพล่พลิวพลิก

คำศัพท์ ไพล่พลิวพลิก หมายถึง ให้รู้จักหลีกเลี่ยง พูดตรงทำให้เสียน้ำใจ

หลิว หมายถึง เตี่ยว หนึ่ง

ถอดความได้ว่า เมื่อเวลาจะใช้ใครให้รู้จักพูดจาโดยใช้ถ้อยคำที่อ่อนหวาน ซึ่งใคร ๆ ก็ชอบ ไม่ควรใช้คำดูต่ำว่ากล่าว สิ่งใดที่ปล่อยปละละเลย หรือฟุ่มเฟือยก็ต้องเข้มงวดกวดขันหรือประหยัดถึถ้วนขึ้นสิ่งใดที่เข้มงวดตระหนัถึเหนียวจนเกินไป จะต้องแก้ไขทำให้สะดวก หรือคล่องตัวขึ้น และจงประพฤติตนตามที่คนส่วนใหญ่เขาประพฤติกัน

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง น้ำร้อนปลาเป็นน้ำเย็นปลาตาย

บทที่ ๑๙

เอาปลาหมอบเป็นครูดูปลาหมอบ บนบกหนออตุตสำห้เสือกกระเดือกกระดิก

เขาย่อมว่าฆ่าควายเสียตายพริก

รักหยอกหยิกยับทั้งตัวอย่ากลัวเล็บ

คำศัพท์ เอาปลาหมอบเป็นครูดูปลาหมอบ หมายถึง มีความอดทนต่อความยากลำบาก

ถอดความได้ว่า จงดูปลาหมอบไว้เป็นครูสอนใจเรา แม้ปลาหมอบจะถูกปล่อยไว้บนบก มันก็ยังกระเสือกกระสนเพื่อจะเอา ชีวิตรอด ฉะนั้นคนเราจึงไม่ควรพ่ายแพ้แก่อุปสรรค ต้องดิ้นรนขวานขวายต่อสู้ชีวิตต่อไป

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง ฆ่าควายเสียตายพริก หมายถึง ทำการใหญ่ไม่ควรตระหนั

ปลาหมอบแตกเหงือก หมายถึง กระเสือกกระสนดิ้นรน

บทที่ ๒๐

มิใช่เนื้อเอาเป็นเนื้อก็เหลือปล้ำ แต่หนามคำเข้าสักนิดกรดยังเจ็บ
อันโลกลาภบาปหนาตันทหาเย็บ เมียรู้เก็บผ้ารู้กำพาจำเริญ
คำศัพท์ เนื้อ(ในที่นี้) หมายถึง เนื้อคู่
ตันทหา หมายถึง ความทะยานอยาก ความใคร่ในกาม

ถอดความได้ว่า คนเราถ้าไม่ใช่เนื้อคู่กัน อยู่ไปก็เปล่าประโยชน์อาจจะมีเรื่องราวกัน ไม่ผิดอะไรกับถูกหนาม
ตำเข้านิดเดียว ก็เกิดอาการเจ็บปวด ความโลภเป็นบาปทำให้เกิดความอยาก สามิภรรยาคู่ใดถ้าภรรยารู้จัก
ออมรู้จักเก็บ สามิ รู้จักทำหากินก็จะทำให้ชีวิตที่สมบูรณ์
สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง ผัวหาบเมียคอน ชายหาบหญิงคอน

บทที่ ๒๑

ถึงรู้จริงจำไว้อย่าไขรู้ เต็มที่ครูเดียวเท่านั้นเขาสรรเสริญ
ไม่ควรกำเกินหน้าก็อย่าเกิน อย่าเพลิดเพลिनคนชังนักรักน้อย
คำศัพท์ กำเกิน หมายถึง ล้วงเกิน เกินเลย
กำเกินหน้า หมายถึง เเด่นกว่าคนอื่น ดีกว่าคนอื่น

ถอดความได้ว่า แม้ว่าเราจะรู้จริง เราก็ไม่ต้องอวดว่าเรารู้ เดียวเขาก็จะสรรเสริญเอง ไม่ควรทำอะไรเกินหน้า
เกินตาคนอื่น เพราะคนเกลียดเรามีมากกว่าคนรักเรา
สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง เกินหน้าเกินตา, คนรักเท่าผืนหนังคนชังเท่าผืนเสื่อ, คนชังมีนักรักมีน้อย

บทที่ ๒๒

วาสนาไม่คู่เคียงเคียงเขายาก ถึงมีปากมีเสียเปล่าเหมือนเต่าหอย
ผีเรือนตัวไม่ดีผีอื่นพลอย พุดพล่อยๆ ไม่ดีผีปากขี้นิ้ว
คำศัพท์ ผีเรือน หมายถึง ผีที่อยู่ประจำเรือน
พุดพล่อยๆ หมายถึง อาการที่พุดง่าย ๆ โดยไม่ไตร่ตรอง
ปากขี้นิ้ว หมายถึง คำพุดที่ไม่สุภาพ

ถอดความได้ว่า ถ้าไม่มียศถาบรรดาศักดิ์เสมอเขา ไปโต้เถียงกับเขาก็ไม่มีประโยชน์เพราะไม่มีใครเชื่อ คนใน
บ้านนั้นแหละเป็นใจช่วยให้คนนอกบ้านเข้า มาทำความเสียหาย การพุดพล่อยๆ โดยไม่คิดเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ
สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง ผีบ้านไม่ดีผีปากก็พลอย, ปลาหมอตายเพราะปาก

บทที่ ๒๓

แต่ไม่ใฝ่อันหนึ่งตันอันหนึ่งแขวะ สีแหยะแหยะตอกตะบันเป็นควันฉิว
ข้างถีบอย่าว่าเล่นกระเด็นปลิว แรงหรือหิวซึ่งใจดูจะสู้ข้าง
คำศัพท์ แขวะ หมายถึง เอาของมีคมแขวะควันให้กว้าง
แหยะแหยะ หมายถึง ซ้ำๆ
ตะบัน หมายถึง ทิ่ม หรือแทง หรือกดลงไป
แรง หมายถึง มีกำลัง
หิว หมายถึง อ่อนแรง หมดแรง

ถอดความได้ว่า แม้ไม่ใฝ่อันหนึ่งต้น กับอีกอันหนึ่งผ่าครึ่งออก เมื่อนำมาสีกันเบา ๆ อาจเกิดควันได้ ฉะนั้น
จงอย่าได้ ประมาทการกระทำที่ดูเหมือนจะไม่ เป็นพิษเป็นภัย ช่างเป็นสัตว์ที่มีพลังเมื่อมันถูบเรารับรองว่า
กระเด็นแน่นอน ฉะนั้นหากจะสู้กับช่างก็ควรประเมินกำลังของเราเสียก่อนว่าอยู่ในภาวะใดมีกำลังหรืออ่อน
แรงจะเตรียมสู้ หรือหนี ดูให้เหมาะแก่สถานการณ์
สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง ไม่ซิงกัดไม้ซุง

บทที่ ๒๔

ล่องแห่ก็ได้ใจกล้ากล้า แต่ว่าอย่ายักเยื้องเข้าเบื้องหาง
ต้องว่องไวในทำนองคล่องท่าทาง ตบหัวผางเดี๋ยวมันจิ้งจกรลื้อ

คำศัพท์ ยักเยื้อง หมายถึง เลี้ยวไป ไม่ตรงไปตรงมา

ถอดความได้ว่า การล่องเล่นกับงูเห่าซึ่งเป็นสัตว์ที่มีอันตรายมาก ทำได้ แต่ต้องเป็นคนใจกล้า แต่อย่าไป
เข้าข้างหางเพราะอาจเกิดอันตรายได้ และต้องทำด้วยความว่องไวอย่างเด็ดขาดทันที จึงจะไม่ตกอยู่ในฐานะที่
เพลี่ยงพล้ำ

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง จับงูข้างหาง คือ ทำสิ่งที่เสี่ยงต่ออันตราย

บทที่ ๒๕

ถึงเพื่อนฝูงที่ชอบพอกันได้ ถ้าแม่ให้ทุกคนกลัวคนขอ
พ่อแม่เลี้ยงปิดปกเป็นนกกอก จนแล้วหนอเหมือนเปรตด้วยเหตุจน

คำศัพท์ ปิดปกเป็นนกกอก หมายถึง โอบอุ้มทะนุถนอมไว้
เปรต หมายถึง อมนุษย์จำพวกหนึ่ง

ถอดความได้ว่า การจะขออะไรกับเพื่อนฝูงที่ชอบพอกันก็สามารถขอกันได้ แต่จะให้ทุกคนที่ขอคงไม่ได้พ่อแม่
เลี้ยงดู ทะนุถนอมมาเป็นอย่างดี ถ้าหากเป็นคนจนก็จะเหมือนเปรตที่เกี่ยวข้องขอส่วนบุญ

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง เปรตขอส่วนบุญ, ตนเป็นที่พึ่งของตน พึ่งลำแข้งตัวเอง

บทที่ ๒๖

ถึงบุญมีไม่ประกอบชอบไม่ได้ ต้องอาศัยคิดดีจึงมีผล
บุญหาไม่แล้วอย่าได้ทะนงตน บุญชนรักกับซึ่งไม่ยั่งยืน

คำศัพท์ บุญชน หมายถึง สามัญชน คนที่ยังมีกิเลส

ถอดความได้ว่า ถึงมีบุญวาสนา ไม่ทำกรณงานใดๆ ก็ไม่ดีต้องเป็นผู้ที่คิดดี ทำดีบุญจึงส่งผล เมื่อหมดบุญลง
แล้วอย่าทะนงตนว่าเป็นผู้มีบุญบารมี ขอให้คนเราคิดว่าความรักความชงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จีรังยั่งยืนเท่าการทำ
ความดี

สุภาษิตที่เกี่ยวข้อง ทำดีได้ดี

http://www.trueplookpanya.com/true/blog_diary_detail.php?diary_id=๔๙๗๕